ПОЛІТИЧНІ НАУКИ

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-7-95-12>

УДК 327:341.7(481)

Климчук І.І.

Національний університет «Львівська політехніка»

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДИПЛОМАТІЇ КОРОЛІВСТВА НОРВЕГІЇ

Анотація. У даній статті розглянуто особливості функціонування громадської дипломатії Скандинавської держави на прикладі Королівства Норвегії. Зокрема висвітлено передумови та процес становлення громадської дипломатії Норвегії після здобуття незалежності. Також розкрито інституційно-правові засади та інструменти громадської дипломатії зазначеної країни. Здійснено контент-аналіз механізмів та інструментів з громадської дипломатії обраної країни, що дозволило виявити відсутність всеохоплюючої цілісної стратегії у зовнішній політиці, а також нормативно-правової бази з функціонування громадської дипломатії; відсутність флагманських проєктів та уявлення щодо критеріїв оцінювання і аналізу напрацьованих стратегій з розвитку громадської дипломатії; відсутність систематизованої картини сприйняття Норвегії у світі. Водночас до сильних сторін слід віднести формування іміджу Норвегії як держави-миротворця, екологічна спрямованість країни, посилення співпраці з країнами Африки, Близького Сходу, Азії, Центральної та Латинської Америки, надання пріоритетності у сфері освіти, гендерній рівності, поширенні демократичних свобод, а також у застосуванні Інтернет технологій Web 2.0.

Ключові слова: громадська дипломатія, Королівство Норвегія, інститути, інструменти, культурна дипломатія, діджиталізація, інформаційна політика.

Klymchuk Iryna

Lviv Polytechnic National University

FEATURES OF FUNCTIONING OF PUBLIC DIPLOMACY OF THE KINGDOM OF NORWAY

Summary. The Kingdom of Norway pays great attention to the development of its public diplomacy. Despite its small size and small population (5 million people), Norway has one of the largest areas of the sea shelf, significant reserves of natural resources (oil, gas), which makes it an influential player in the international energy sector and encourages involvement in peace settlement, development assistance and the fight against climate change. Thus, in the international arena, Norway is perceived as a small country with its own interests in certain areas. However, some political scientists consider Norway to be a rather isolated country, whose somewhat blurred image does not give it its own expressiveness and does not contribute to the strengthening of national identity. Summarizing the peculiarities of the functioning of public diplomacy in the Kingdom of Norway, the period of its formation is clarified after independence (1905). This period was characterized by the acquisition of collective experience through cooperation within the Nordic Council of Ministers with neighboring countries (Sweden, Denmark, Finland, Iceland). A new rethinking by the Norwegian government of the strategy of public diplomacy took place in the late 80's- early 90's of the twentieth century and continued in the early 2000's. As for today, Norway does not stop and intensifies new types of public diplomacy in order to promote itself as a reliable and stable partner in the international arena, emphasizing its own characteristics. The institutional and legal principles and tools for the implementation of public diplomacy of the Kingdom of Norway are revealed. In particular, it has been established that the institutional structure of Norwegian public diplomacy includes: the Norwegian Agency for Cooperation and Development (NORAD), the Norfund Investment Fund, the Norwegian Peace Corps, Innovation Norway, the Government Information Bureau, Norwegian International Press Center (NIPS), West Norwegian Research Institute, Center for Sustainable Tourism and Geotourism. Norwegian foreign ministries, embassies and consulates abroad also remain key bodies. A range of tools in public diplomacy in the form of official meetings, exhibitions, forums, special projects and programs to promote the country as a successful, social, cultural and promoting peace all around the world. In addition, the cooperation of the Kingdom of Norway with countries in Africa, the Middle East, Asia, Oceania, Central and Latin America was considered. This cooperation is implemented through the provision of assistance by Norwegian organizations to the affected citizens of the above countries. Priority is given to education, protection of human rights, gender equality, promotion of democratic freedoms, etc.

Keywords: public diplomacy, the Kingdom of Norway, institutions, tools, cultural diplomacy, digitalization, information policy.

Постановка проблеми. Громадська дипломатія сьогодні сприймається як найважливіший додатковий спосіб досягнення зовнішньополітичних цілей держави в сучасних умовах глобалізаційних процесів. Вона займається вивченням та інформуванням зарубіжної аудито-

рії, а також встановленням контактів з нею. Громадська дипломатія охоплює культурні, освітні, спортивні, медійні, наукові та інші проєкти, орієнтовані на взаємодію не лише з елітою, а й з суспільством іноземної держави в цілому та націлена на створення привабливого образу своєї країни.

Невеликим країнам складно створити так звану міжнародну видимість та примусити світову громадськість говорити про себе. До цієї категорії належать Скандинавські країни, зокрема Королівство Норвегія, яке для багатьох країн світу є «не помітним», тому зусилля цієї держави спрямовані на формування нового «відмінного» образу та підвищення власної «привабливості» й «впізнаваності» для світової громадськості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З метою різностороннього та повноцінного аналізу громадської дипломатії Королівства Норвегії бібліографічні ресурси статті складають наукові праці та публікації вітчизняних, російський та зарубіжних дослідників, зокрема Барішнікової Д.Н., Костюк Р.В., Ткаченко С.Л., Белінської Т., Вовчук Л., Вороного К.В., Трофименко М.В., Батора Дж., Берстада О., Кал Н., а також інтернет-ресурси у вигляді офіційних веб-сайтів організацій, інститутів, центрів та агенцій, які висвітлюють різні аспекти громадської дипломатії Королівства Норвегії.

Формулювання завдання дослідження. Дослідити особливості функціонування та процес становлення громадської дипломатії Королівства Норвегії, як однієї з успішних прикладів реалізації скандинавської моделі громадської дипломатії. Проаналізувати інституційно-правові засади та інструменти реалізації громадської дипломатії обраної країни. Виявити сильні та слабкі сторони механізмів та інструментів громадської дипломатії зазначеної країни.

Виклад основного матеріалу. Королівство Норвегія приділяє велику увагу розвитку своєї громадської дипломатії. Втім, деякі вчені використовують по відношенню до неї термін «невидима» країна та називають цю ознаку головною проблемою норвезької громадської дипломатії. Це частково обумовлено перебуванням Норвегії з XIV до початку XX століття у складі Данії та Швеції. Проте, зі здобуттям незалежності 7 червня 1905 року цій країні згодом вдалося створити унікальну економічну модель та очолити найвищі світові рейтинги у різних сферах життєдіяльності.

Після від'єднання Норвегія мала лише «мінімальну» зовнішньополітичну службу, яка складалась з невеликої кількості досвідчених дипломатів та консулів, які раніше служили в Міністерстві закордонних справ об'єднаного королівства. Згодом було прийняте рішення про радикальне зменшення кількості дипломатичних представництв в Європі та збільшення кількості консульств. В результаті, норвезьке зовнішньополітичне відомство більше займалося питаннями торгівлі і морськими перевезеннями. Характерною особливістю консульської служби Норвегії стало збільшення почесних консулів і впливових представників бізнес-еліти у великих портових містах, які отримували престижне звання почесних консулів. Менше ніж за десять років кількість таких консулів збільшилась до 600 [10]. У період після 26 жовтня 1905 р. «тимчасовий уряд» Христианії робив все можливе щоб Норвегія була представлена в усіх важливих столицях. Ще одним нововведенням було створення окремої прес-служби у 1920 р. у тісній співпраці з норвезькою Асоціацією преси. Нова прес-служба

очолювалась прес-радником та прес-секретарем і несла відповідальність за налагодження співпраці за кордоном, яку висвітлювали свої кореспонденти, що працювали в Лондоні, Парижі, Берліні та Вашингтоні. Міністерство закордонних справ, дипломатичні та консульські служби були об'єднані в одну службу 7 липня 1922 р. відповідно до «Закону про дипломатичну службу». З тих пір, не було ніяких формальних перешкод переходу посадових осіб та дипломатичної служби в консульську і навпаки. Тим часом була створена посада генерального секретаря Міністерства закордонних справ. Генеральний секретар також був головним радником міністра закордонних справ [10].

Під час Першої світової війни Норвегія зберігала нейтралітет і використовувала його в інтересах власної економіки. В ході Другої світової війни Королівство Норвегія було окуповане німецькими військами (09.04.1940–08.05.1945 рр.). Не вчинивши серйозного спротиву німецьким окупантам, норвезька армія 10.06.1940 р. після еміграції короля Гокона VII та уряду в Британію, склала зброю. З вересня 1940 р. економіка Норвегії почала працювати в інтересах Третього рейху. Не зважаючи на активний супротив громадянського і військового рухів опору проти політики фашизації країни, Норвегія, на жаль, увійшла в історію як країна-коллаборант.

У післявоєнний період, уряд країни намагався покращити імідж Норвегії, активізуючи у сфері громадської дипломатії співпрацю з країнами, що розвиваються. Так, у 1952 р. був створений Фонд допомоги країнам що розвиваються. Перша угода про двосторонню допомогу була підписана в жовтні 1952 р. з Індією. Наприкінці 1960-х рр. стало зрозумілим, що участь Норвегії в допомозі в цілях розвитку має бути збільшена і поширена на країни Африки та Азії. Згодом, Резолюція парламенту від 8 лютого 1962 р. спричинила перейменування Фонду допомоги країнам що розвиваються у Норвезький фонд сприяння розвитку, який адміністративно знаходився під управлінням Міністерства закордонних справ. У 1968 р. він був перетворений в NORAD – Норвезьке агентство з питань співробітництва та розвитку.

Під час Холодної війни співпраця з США та багатьма союзниками по НАТО вважалась стратегічним зовнішньополітичним пріоритетом Норвегії, проте дана ініціатива втратила актуальність після закінчення ідеологічної конфронтації. Розвиток зовнішньої політики Норвегії відбувався одночасно в межах парадигми нейтралізму, моралізму та інтернаціоналізму відповідно до зовнішньополітичних реалій того часу. В результаті, Норвегія стала членом ряду міжнародних організацій та інститутів, зокрема Організації Об'єднаних Націй, НАТО, Ради Європи, Антарктичного Договору, Північної Ради, Європейської економічної зони, Світової організації торгівлі та Організації економічного співробітництва та розвитку й частиною Шенгенської зони.

Незважаючи на малі розміри території та незначну кількість населення (5 млн. чоловік), Норвегія має одну з найбільших зон морського шельфу, чималі запаси природних ресурсів (нафта, газ), що робить її впливовим актором міжнародного енергетичного сектора та спонукає

до залучення до процесів з мирного врегулювання, надання допомоги для розвитку та боротьби зі зміною клімату. Таким чином, на міжнародній арені Норвегія сприймається як мала держава з наявністю власних інтересів у певних сферах. Втім, деякі політологи вважають Норвегію доволі ізольованою країною, чий до певної міри розмитий імідж не надає їй власної виразності та не сприяє зміцненню національної ідентичності.

Нове переосмислення урядом Норвегії стратегії громадської дипломатії відбулося наприкінці 80-х – початку 90-х рр. XX ст. та продовжено на початку 2000-х рр. Для покращення іміджу та впізнаності Норвегії, Міністерство закордонних справ Норвегії уклало контракт з лондонським Центром зовнішньої політики для того, щоб напрацювати загальну платформу візій і цінностей, навколо яких може бути створений повноцінний образ Норвегії [8]. У 2002 і 2003 рр. в Осло було проведено кілька семінарів, в яких взяли участь Центр зовнішньої політики, представники Міністерства закордонних справ Норвегії та низка зацікавлених сторін з урядових установ, активістів неурядових організацій, науковців, журналістів і підприємців. В результаті був напрацьований стратегічний звіт, представлений норвезькій громадськості в червні 2003 року. У звіті було представлено чотири образи і ціннісних платформи, навколо яких мало формуватися розуміння як представити Норвегію світу: гуманітарна наддержава/миротворець; суспільство, яке живе в мирі з природою; суспільство з високим показником рівності; інтернаціональне суспільство/суспільство, наповнене духом пригод [8, р. 16].

Норвегія в координації своєї громадської дипломатії спирається на централізований корпоративний підхід. Міністерство закордонних справ, в цілому, є провідною установою, яка координує те, що за кордоном має бути представлено як «норвезьке».

Спершу розглянемо державні органи та структури, які формують стратегії громадської дипломатії та є рушійною силою на шляху її реалізації. На найвищому рівні керівництво цією сферою належить до компетенції законодавчих, виконавчих органів та глави держави. У Норвегії главою держави є король Гаральд V. Главою уряду з 2013 року є Ерна Сулберг.

Основні завдання у сфері громадської дипломатії покладено на органи виконавчої влади з центральною роллю міністерства закордонних справ. Проте, виконання основної роботи у сфері громадської дипломатії покладено на спеціалізовані структури. З-поміж них можна виділити як установи, основним завданням яких є здійснення громадської дипломатії, так і ті, котрі зосереджують свою увагу першочергово на інших цілях, зокрема на підтримці економічного розвитку чи сприянні демократії. До державних чи навіколодержавних структур громадської дипломатії відносимо: а) установи, які поширюють культуру, мову і цінності країни, а також працюють над покращенням її іміджу, б) організації міжнародного телерадіомовлення, в) організації у сфері освітніх програм [7].

Також міністерство закордонних справ Норвегії має у своєму підпорядкуванні декілька організацій, зокрема Innovation Nortway, що була

створена у січні 2004 р. До основних функцій Innovation Nortway можна віднести: просування Норвегії як привабливого туристичного напрямку; реалізація інноваційного потенціалу норвезьких підприємств і промисловості; підвищення конкурентоспроможності норвезьких компаній на внутрішньому і міжнародному ринках; розвиток зв'язків між підприємствами, професійними співтовариствами та науково-дослідними інститутами [6].

Друга та не менш важлива організація яка робить вагомий внесок та формує позитивний імідж Норвегії на міжнародній арені є: NORAD (Норвезька агенція з питань співробітництва та розвитку), яка займається питаннями зміни клімату і довкілля (наприклад, норвезька міжнародна ініціатива щодо клімату та лісів (NICFI)), освіти, енергоресурсів, глобального здоров'я, макроекономіки та державного управління, використання природних ресурсів для розвитку. Дана агенція активно співпрацює з країнами Африки, Азії, Океанії, Латинської Америки та Середнього Сходу. Функції NORAD закладені в положеннях агенції та щорічних листах про асигнування, які видає Міністерство закордонних справ, Міністерство клімату та навколишнього середовища. Саме через цю організацію і її громадську дипломатію за кордоном Королівство Норвегія ідентифікують на міжнародній арені як державу яка виступає за збереження рівності, миру і захист довкілля [14].

Іншим не менш важливим інститутом у сфері громадської дипломатії є Інвестиційний фонд країни «Норфунд» (Norfund). Це приватне акціонерне товариство, засноване парламентом Норвегії в 1997 році. Основною метою даної організації є допомога країнам, що розвиваються, боротьба з бідністю, підтримка економічного зростання, створення робочих місць та передача технологій. Інвестиції здійснюються на комерційних умовах безпосередньо в компаніях або через місцеві інвестиційні фонди. Норфунд робить стратегічний вибір на користь країн Східної та Південної Африки, Центральної Америки та Південно-Східної Азії.

Норвезький «Корпус миру» – це урядовий орган, що фінансує двосторонні обміни персоналом між компаніями та організаціями Норвегії в країнах Африки, Азії та Латинської Америки. Цей інститут був заснований в 1963 році та базується на ідеях американського Корпусу Миру Джона Ф. Кеннеді. У 2000 році він був реорганізований і покращений для забезпечення взаємного обміну молодих людей. Дана організація фінансується Міністерством закордонних справ Норвегії. Також норвезький «Корпус миру» здійснює програми обміну між різними коледжами, організаціями, підприємствами тощо в південній і північній півкулях. Так, з 2011 р. Норвегія зробила свій внесок у багатосторонній донорський фонд «Демократичне управління» в Уганді, який підтримує демократичний розвиток, права людини, мир, судовий сектор та ініціативи щодо зміцнення громадянського суспільства, привернення уваги до фінансових порушень та зловживань чи неефективного використання державних ресурсів.

Окрім Уганди, Норвегія співпрацює і з Ліберією. У 2014 р. Норвегія уклала договір з країною

з питань охорони лісів REDD+. Норвежська ініціатива щодо клімату та лісів підтримує REDD+ в Ліберії через екологічну організацію Fauna & Flora International й інші міжнародні та місцеві неурядові організації. Мета полягає у тому, щоб підвищити знання про REDD+ та надання можливості громадам отримувати вигоду від довгострокового управління лісами. Через низку курсів і семінарів, а також національну інформаційну кампанію по радіо та на телебаченні, організація, у певній мірі, сприяла підвищенню рівня знань про клімат і ліси серед громадськості, так і серед політиків та інших осіб, які приймають рішення.

Також Норвегія приділяє увагу співпраці з Мадагаскаром, з яким зміцнила дипломатичні відносини у 2004 р., створивши власне посольство в Антананаріву. З 2008 р. Норвегія надала щорічну підтримку музичному фестивалю «MadaJazzcar», одному з небагатьох національних фестивалів Мадагаскару.

У 2013 р. через Програму розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН) Норвегія надала підтримку у розмірі 7 млн. норвезьких крон на проведення виборів у країнах, що розвиваються. У 2015 р. Норвегія уклала трирічну угоду з Організацією Об'єднаних Націй з промислового розвитку (ЮНІДО) з фінансування, яке було спрямоване на виділення грантів для жінок [5].

Міністерство закордонних справ Королівства Норвегії використовує ряд інструментів та методів, щоб донести власні позиції та погляди до людей в інших країнах, зокрема через цифрову дипломатію. Веб-сайти міністерств, посольств та консульств є одним із важливих інформаційних каналів для громадської дипломатії. Дані носії містять інформацію про політичні пріоритети Норвегії та практичну інформацію про послуги, що надаються в посольствах. У середньому портал офіційних веб-сайтів Норвегії за кордоном відвідує близько 600 000 відвідувачів на місяць. У Норвегії понад 100 дипломатичних та консульських представництв по всьому світу, і майже половина з них використовує соціальні мережі, зокрема Instagram, Flickr чи Tumblr.

Також до інструментів громадської комунікації належать телебачення та радіомовлення. Метою міжнародного телерадіомовлення є донесення позиції держави та вплив на широку іноземну аудиторію, а у теперішній час також й ініціювання діалогу та співпраці з громадськістю інших країн [3]. Найбільшим телерадіомовником в Норвегії вважається державна телерадіокомпанія NRK. В її розпорядженні знаходяться три радіостанції: NRK P1 (загальна тематика) транслюється з 1933 року, призначена для широкого кола осіб, NRK P2 (культурно-просвітницька тематика) 1997 р., NRK P3 (музична радіостанція для молоді).

Норвезькі місії за кордоном активно співпрацюють з місцевими ЗМІ країн перебування та організовують прес-поїздки до Норвегії для іноземних журналістів. Контакт із іноземними кореспондентами встановлюється через Норвезький міжнародний прес-центр (NIPS) в Осло. На сучасному етапі Міністерство закордонних справ активізує свою співпрацю з NIPS, наприклад, сприяючи серії щомісячних прес-зустрічей

з членами уряду. Важливо зазначити, що Норвегія стала першою неангломовною країною, в якій з'явився Інтернет: в 1971 році [12].

У другій половині 1950-х років у сфері державної інформаційної політики було створено Урядове інформаційне бюро (Statens informasjonstjeneste). Діяльність Бюро де-юре була спрямована на співпрацю зі ЗМІ, проте де-факто функціонувало як урядове рекламне агентство. У цей же період інтенсифікується участь Бюро в реалізації «класичних» публічних комунікативних кампаній, спрямованих на соціальне навчання, інжиніринг і контроль. На початку 2000-х рр. персонал Бюро був переведений до нової структури – Державного акціонерного товариства з питань консалтингу (Statskonsult AS). Принципи нової державної інформаційної (комунікативної) політики були опубліковані в 2001 році, проте згодом переглянуті [11]. Причиною стала швидка зміна ЗМІ. Знов постали суспільні вимоги обговорення та підготовки нового Офіційного звіту уряду щодо реалізації комунікативної політики. Цього разу не тільки тому, що практика стратегічних комунікацій та діяльність засобів масової інформації швидко змінювалися, а й тому, що адміністративна реформа була поєднана з технологічною реформою.

Період 2005–2010 років позначається як період діджиталізації державної інформаційної (комунікативної) політики. У низці офіційних документів, зокрема у Білій книзі «Державне управління для демократії та спільноти» («Eiforvaltning for demokrati og fellesskap») стверджується: «електронна комунікація має бути основним каналом для діалогу між громадянами та державними» [8, р. 16].

Наразі Агентство підпорядковане Міністерству державного управління, реформ та у справах Церкви (Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet). Нова комунікативна політика ґрунтується на принципі когерентності: державні установи мають координувати свою інформаційну та комунікативну діяльність з іншими відповідними державними, муніципальними та приватними підприємствами.

Агентство несе відповідальність за вжиття таких заходів з реалізації комунікативної політики: надання інформації, проведення консультацій і навчання, розроблення інструкцій. Міністерство державного управління, реформ та у справах Церкви несе основну відповідальність (superior responsibility) за реалізацію державної комунікативної політики. Інші міністерства відповідають за реалізацію політики в межах своїх повноважень. Міністр завжди спілкується від імені міністерства.

Важливо також зазначити, що в національному плані до компетенцій Бюро входить організація виступів відомих осіб (письменників, діячів культури, спортсменів, колишніх політиків та високопосадовців), побудова міжнародного громадянського діалогу, проведення цифрових відеоконференцій між американськими експертами та закордонною аудиторією [1].

Формування та реалізація державної комунікативної політики Норвегії характеризується гнучкістю: зміна зовнішнього середовища (технологічних умов, техногенних причин, особливостей медіа-рин-

ку тощо) обумовлює нормативно-правові та інституційні зміни у відповідній сфері [3, с. 18–20].

Також важливо відзначити Раду міністрів Північних країн (1971 р.), що є міждержавною консультативною організацією. Членами цієї організації є: Данія, Норвегія, Ісландія, Фінляндія, Швеція. У роботі Ради беруть участь Фарерські, Аландські острови і Гренландія. Метою Ради Міністрів Північних країн є розвиток і зміцнення регіонального співробітництва та підтримання контактів з центральними і місцевими органами влади. Рада проводить семінари, культурні заходи, координує стипендіальні програми і займається проектами з вивчення скандинавських мов. Завдяки їй відбувається культурний обмін та зміцнення зв'язків усередині регіону Північної Європи, а також формується загальний інструмент впливу скандинавських країн у світі [4, с. 87–92].

Освітня діяльність також є важливою для Норвегії. Уряд приділяє першочергову увагу підтримці і розвитку системи освіти, оскільки освіта в Норвегії в державних установах можна отримати безкоштовно. Студенти, включаючи іноземців, вносять тільки невелику адміністративну плату за навчання [8, р. 16].

Туристичний аспект включає стратегії «Sustainable Destination» і «Destination Norway National strategy for the tourist industry», які є туристичними проектами. Головні цілі цієї програми: забезпечення рентабельності туристичних підприємств, популяризація сільських регіонів, шляхом залучення жителів до туристичної сфери діяльності та перетворення Норвегії на туристичну «мекку». «Sustainable Destination Norway 2025» – програма, що здійснюється під керівни-

цтвом Західно-Норвезького науково-дослідного інституту Fjordane University College та через нещодавно створений Центр Сталого Туризму і Геотуризму. Також буде використовуватися міжнародна наукова мережа з питань сталого туризму [9] «Sustainable travel and tourism 2015». Дана програма, як і всі інші буде спрямовувати всі свої сили на збільшення та закріплення туристичних потоків до Норвегії. Розвиток інфраструктури та вкладання інвестицій у розвиток нових центрів та платформ. Проект буде представляти відповідні матеріали у вигляді дебатів щодо напрацювання стратегії з подальшого розвитку індустрії туризму в Норвегії [9].

Культурна дипломатія Норвегії охоплює кінематограф, мистецькі виставки, концерти тощо. Окрім фактичних обговорень умов досягнення миру, які проводяться суб'єктами громадянського суспільства Норвегії, заходом, що привертає увагу світових засобів масової інформації, є Нобелівська премія миру, що присуджується щорічно в Осло. Стратегія громадської дипломатії Норвегії спрямована на те, щоб позиціонувати свою країну завдяки образам і цінностям, привабливим не тільки на місцевому рівні, а й в їх глобальних еквівалентах. Таке позиціонування сприяє нарощенню «м'якої сили» Норвегії [2].

У сфері кінематографії королівство Норвегії має свої здобутки. Першим фільмом, виробленим на території Норвегії, була короткометражка основою якої був сюжет про рибалок «Fiskerlivets farer», знята у 1907 році. Важливо згадати про документальний «Кон-Тікі», знятий про подорож Тура Хєердала у 1947 р. на копії інкського плоту Тихим океаном, що, зокрема отримав Оскар у жанрі документалістики у 1951 р.

Таблиця 1

Характеристики г.д.	Королівство Норвегія
Суб'єкти г.д. КН	члени королівської родини; органи влади; еліта; громадські організації.
Об'єкти г.д. КН	Країни Європи, США, Африка, Близький Схід, Азія, Океанії, Центральна та Латинська Америка.
Інститути г.д. КН	МЗС Королівства Норвегії; Посольства/консульства; Норвезьке агентство з питань співробітництва та розвитку (NORAD, 1968 р.); Інвестиційний фонд «Норфунд»; Норвезький «Корпус миру»; Innovation Norway (2004 р.) (стимулювання економіки та бізнесу у сфері високих технологій та інновацій); Урядове інформаційне бюро; Норвезький міжнародний прес-центр (NIPS); Західно-Норвезький науково-дослідний інститут (Fjordane University College); Центр сталого туризму і геотуризму; Рада міністрів північних країн (1971 р.).
Нормативно-правова база з г.д. КН	не напрацьована; відсутність всеохоплюючої цілісної стратегії у зовнішній політиці; низка програм і стратегій окремих інститутів з розвитку г.д. (стратегія «Sustainable Destination», «Destination Norway National Strategy For the Tourist Industry»)
Інструменти г.д. КН	веб-сайти МЗС, посольств, урядів; Норвезький урядовий портал; Instagram, Flickr, Tumblr; Норвезьке телерадіомовлення: NRK; REDD+ (екологічна ініціатива); Нобелівська премія миру (1897 р.); кінофестивалі; виставки; концерти; академічна мобільність.
Ціннісні орієнтири КН	охорона довкілля, країна-миротворець, пріоритети в освіті, захисті прав людини, гендерній рівності, поширенні демократичних свобод.

Висновки. Підсумовуючи особливості громадської дипломатії Королівства Норвегії, з'ясовано період її становлення після здобуття незалежності (1905 р.). Саме в цей період починається її розвиток, який характеризувався набуттям колективного досвіду через співпрацю у рамках Ради міністрів північних країн з країнами-сусідами (Швецією, Данією, Фінляндією, Ісландією). Нове переосмислення урядом Норвегії стратегії громадської дипломатії відбулося наприкінці 80-х – початку 90-х рр. XX ст. та продовжено на початку 2000-х рр. Станом на сьогодні Норвегія не зупиняється й активізує нові види громадської дипломатії з метою популяризації себе як надійного та стабільного партнера на міжнародній арені, наголошуючи на власних особливостях. Розкрито інституційно-правові засади та інструменти реалізації громадської дипломатії Королівства Норвегії. Зокрема, встановлено, що до інституційної структури громадської дипломатії Норвегії належать: Норвезьке агентство з питань співробітництва та розвитку (NORAD), інвестиційний фонд «Норфунд», норвезький «Корпус миру», Innovation Norway (2004 р.), Урядове інформаційне бюро; Норвезький міжнародний прес-центр (NIPS), Західно-Норвезький науково-дослідний інститут (Fjordane University College), Центр сталого туризму і геотуризму. Також ключовими органами залишаються МЗС Норвегії, посольства та консульства за кордоном. Досліджено спектр інструментів з громадської дипломатії у вигляді офіційних зустрічей, виставок, форумів, спеціальних проєктів та програм з метою популяризації країни як успішної,

соціальної, культурної, та яка робить все задля встановлення миру в усьому світі. Окрім цього, розглянуто співпрацю Королівства Норвегії з країнами Африки, Близького Сходу, Азії, Океанії, Центральної та Латинської Америки. Реалізація даної співпраці відбувається через надання допомоги норвезькими організаціями, а також за підтримки міжнародних організацій постраждалим громадянам вище вказаних країн. Пріоритет надається освіті, захисту прав людини, гендерній складовій, поширенню демократичних свобод та ін. Виявлено слабкі сторони громадської дипломатії Норвегії, зокрема: відсутність всеохоплюючої цілісної стратегії у зовнішній політиці, а також нормативно-правової бази з функціонування громадської дипломатії; роздробленість установ та бюджетів у сфері громадської дипломатії; відсутність флагманських проєктів, які можуть мати значний міжнародний вплив або викликати емоції у людей; відсутність уявлення щодо критеріїв оцінювання та аналізу напрацьованих стратегій з розвитку громадської дипломатії; відсутність систематизованої картини сприйняття Норвегії у світі. З'ясовано, що знання про Норвегію напрочуд низькі. Водночас до сильних сторін норвезької моделі громадської дипломатії слід віднести: імідж Норвегії як держави-миротворця; екологічна спрямованість країни; посилення співпраці з країнами Африки, Близького Сходу, Азії, Центральної та Латинської Америки; пріоритет в освіті, захисті прав людини, гендерній рівності, поширенню демократичних свобод та ін.; оперативне застосування Інтернет технологій Web 2.0 у класичній та громадській дипломатії.

Список літератури:

1. Барышников Д.Н., Костюк Р.В., Ткаченко С.Л. Эффективность дипломатии. СПб. : «ВВМ», 2009. 150 с.
2. Белінська Т. Практика реалізації публічної дипломатії Королівства Норвегії в країнах Азії та Африки у XXI ст. *Архасівські читання* : матеріали X Міжнародної наукової конференції (травень 2020 р.). Миколаїв : МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2020. С. 35–47.
3. Берстад О. Роль Норвегії у світовому політичному та економічному просторі. *Економічний часопис XXI*. 2010. № 1–2. С. 18–20.
4. Боголюбова Н.М., Николаева Ю.В. Зарубежные культурные центры как самостоятельный актор внешней культурной политики. *Вестник Санкт-Петербургского университета*. 2008. Серия 6. Выпуск 2. С. 87–92.
5. Вовчук Л., Белінська Т. Практична реалізація публічної дипломатії Королівства Норвегії в країнах Африки, Близького Сходу, Азії, Центральної та Латинської Америки. *Старожитності Лукомор'я*. 2020. № 2.
6. Воронов К.В. У Норвегии свои заботы. *Современная Европа*. 2003. № 3. С. 84–91.
7. Трофименко М.В. Публічна дипломатія Королівства Норвегії. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія : Історія. Політологія*. 2017. Вип. 18. С. 381–388.
8. Batora J. Public Diplomacy in Small and Medium-Sized States: Norway and Canada. Netherlands Institute of International Relations «Clingendael». 2005. P. 16.
9. Centre for Sustainable Tourism and Transport. Sustainable Destination Norway 2025. URL: <http://www.cstt.nl/projects> (дата звернення: 18.05.2021).
10. Cull N. Public Diplomacy: Lessons from the Past. URL: <http://kamudiplomasisi.org/pdf/kitaplar/PDPerspectivesLessons.pdf> (дата звернення: 19.05.2021).
11. Innovation Norway. URL: <http://www.innovasjon Norge.no/en/start-page/our-mission/> (дата звернення: 19.05.2021).
12. Government.no. URL: <https://www.regjeringen.no/en/id4/> (дата звернення: 19.05.2021).
13. Foreign Policy Centre. URL: <http://fpc.org.uk> (дата звернення: 21.05.2021).
14. Norwegian Agency for Development Cooperation. URL: <https://www.norad.no/en/front> (дата звернення: 21.05.2021).

References:

1. Baryshnikov D.N., Kostyuk R.V., Tkachenko S.L. (2009) Effektivnost' diplomatii [Effectiveness of diplomacy]. SPb.: «ВВМ», 150 p.
2. Belinska T. (2020) Praktyka realizaciyi publichnoyi dyplomaciyi Korolivstva Norvegiya v krayinax Aziyi ta Afryky u XXI st. [The practice of implementing public diplomacy of the Kingdom of Norway in Asia and Africa in the XXI century]. Proceedings of the *Arkasyiv readings* (Ukraine, Mykolaiv, April 2020), MNU named after V.O. Sukhomlinsky, pp. 35–47.
3. Berstad O. (2010) Rol Norvegiyi u svitovomu politychnomu ta ekonomichnomu prostori [Norway's role in the world political and economic space]. *Economic Journal XXI*, no. 1–2, pp. 18–20.

4. Bogolyubova N.M., Nikolayeva Yu.V. (2008) Zarubezhnyye kul'turnyye tsentry kak samostoyatel'nyy akter vneshney kul'turnoy politiki [Foreign cultural centers as independent actors of foreign cultural policy]. *Sankt-Petersburg University Bulletin*, vol. 6, no. 2, pp. 87–92.
5. Vovchuk L., Belinska T. (2020) Praktychna realizaciya publichnoyi dyplomatiyi Korolivstva Norvegiyi v krayinax Afryky, Blyzkogo Sxodu, Aziyi, Centralnoyi ta Latynskoyi Ameryky [Practical implementation of public diplomacy of the Kingdom of Norway in Africa, the Middle East, Asia, Central and Latin America]. *Starozhytnosti Lukomorya* (electronic journal), no. 2.
6. Voronov K.V. (2003) U Norvegii svoi zaboty [Norway has its own worries]. *Modern Europe*, no. 3, pp. 84–91.
7. Trofymenko M.V. (2017) Publichna dyplomatiya Korolivstva Norvegiya [Public diplomacy of the Kingdom of Norway]. *Bulletin of Mariupol State University. Series: History. Politology*, no. 18, pp. 381–388.
8. Batora J. (2005) Public Diplomacy in Small and Medium-Sized States: Norway and Canada. Netherlands Institute of International Relations «Clingendael», p. 16.
9. Centre for Sustainable Tourism and Transport. Sustainable Destination Norway 2025. Available at: <http://www.cstt.nl/projects> (accessed 18 May 2021).
10. Cull N. blic Diplomacy: Lessons from the Past. Available at: <http://kamudiplomasisi.org/pdf/kitaplar/-PDPerspectivesLessons.pdf> (accessed 19 May 2021).
11. Innovation Norway. Available at: <http://www.innovasjon Norge.no/en/start-page/our-mission/> (accessed 19 May 2021).
12. Government.no. Available at: <https://www.regjeringen.no/en/id4/> (accessed 19 May 2021).
13. Foreign Policy Centre. Available at: <http://fpc.org.uk> (accessed 21 May 2021).
14. Norwegian Agency for Development Cooperation. Available at: <https://www.norad.no/en/front> (accessed 21 May 2021).